

hvorom det dreier sig; det er ikke Noget til at forsvare Fæstevæsenet, at der er milde Godseiere, thi der kan ogsaa være uretfærdige Godseiere, som bruge Lovgivningen uretfærdigt. Hvad Berden forlanger som politisk Beviis af de Godseiere, der ved deres politiske Stilling ere istand til at føre et saadant Beviis, det er, at de komme frem med et Forslag, som retter Manglerne i Fæstelovgivningen. Det ærede Medlem for Aalborg Amts 1ste Valgkreds (Zahle) har høilig Uret, naar han troer, at der fra Godseiernes Side nogensinde har været raft blot een Finger dertil; der har derimod været raft mange Fingre til at faae Fæstelovgivningen til at høre op igjennem frivillige Overenskomster, og deri ere Godseierne gaaede forud for Regjeringen, Regjeringen spiller daglig Hazard med Fæstegodsset paa de offentlige Stiftelser, paa Hospitaller, paa Hærhus Holms Gods o. s. v.; det er som om den ønskede, at Hazarden ikke skulde ophøre, de give et Exempel paa at være Spillere, de sidde Loven overhørig. Men det forandrer Intet i Sagen selv: — det er ikke det, der er milde Godseiere, der bruge Lovgivningen paa en mild Maade, og det er ikke det, at der er haarde, ubarmhertige, eenfaldige, egenyttige Godseiere, som gjør Fæstelovgivningen slet, nei, dens slette Egenskaber ligge i dens egen indre Natur, deri, at den er bleven til Bessyttelseslov paa en Tid, da de borgerlige Forhold vare anderledes end nu, og den bliver en Undertrykkelseslov i den nærværende Tid, da Forholdene have taget en anden Charakter. Den Paastand, at der er blevet gjort billige Tilbud, men at man ikke er gaaet ind derpaa, og nu fortryder det, hænger iøvrigt sammen med en urigtig Anskuelse. Dersom Byggeserne, som vi efterhaanden have faaet Saameget at gjøre med, vare blevne staaende paa det Punkt, de havde, da Tilbudene bleve gjorte, eller endog vare gaaede ned derunder, da vilde Ingen have fortrydt, at de ikke havde kjøbt. Mod dette vil Ministeren ikke kunne sige, at, da disse Tilbud gjordes, vidste man, at Priserne skulde stige, og det er altsaa ikke Noget, der i mindste Maade kan føre os til at vige tilbage.

Jeg skal optage Sagen der, hvor jeg troer, at den egentlige Hovedsag ligger. Vi kunne ikke begjære af Regjeringen, og vi vilde skabe Forlegheder, dersom vi gjorde det, at den nu strax usfortøvet skal give en Fæstelov, men Regjeringen har tilligemed os gjort den Erfaring, hvorlidt uafhængig af fremmede Forhold den kan stille sig her og afgjøre denne Sag med os. Det er en Pligt, der maa paahvile den nuværende Regjering, at den for Kongen skal repræsentere vort Fleertals Mening; det er Regjeringens Pligt i en constitutionel Stat og den maa see at finde paa Midler — der er ingen constitutionel Hindring iveien derfor — til som Regjering for Kongeriget's særlige Anliggender at frigjøre sig fra den Indflydelse, som maaffee kan forhindre en Udvikling af hver enkelt Landsdeel, der ikke vil have nogen Betydning for Monarchiet i det Hele, men som vil have saameget desto større Betydning for Landsdelen. Man maa vel lægge Mærke til, at vore Landsdeles Bestaaenhed, netop hvad Samfundsforholdene angaaer, er saa grundforskjellig, at naar man tænker sig, at en Regjeringsact, som skulde løse Forholdene her, gif ud fra den samme Regjeringsmyndighed, som maaffee paa andre Steder skal opretholde det samme Forhold, saa vilde man faae de største Tvivl om, hvorvidt Regjeringen fornuftigviis baade kunde indrømme, hvad man her forlangte, og paa et andet Sted gjøre, hvad der skulde gøres. Regjeringen vilde blive stillet saaledes, at den for at tilveiebringe et Skin af Eenhed overalt maatte hæmme den nødvendige og nyttige Udvikling, hvilket kun vilde give Anledning til indre Splid og Fordærvelse, og derved vilde vi komme til at sige: vi lide for deres Skyld, og de Andre vilde sige, at de vare forfordelte for vor Skyld. Det er det Ufornuftige i vor Forsatning, og det maae vi komme ud af, og vi ville bidrage meget dertil ved at fremme denne Lov og lade det blive synligt, hvor Banstikigheden ligger. Skulle Forhaabningerne i saa Henseende glippe, saa maae vi paany rosligt overveie, hvorledes vi ved lovlige Midler kunne naae til en Overenskomst, det vil sige den igjennem Loven udtalte nødvendige Over-